

СУБ'ЄКТИ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ¹

Уткіна М. С.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, Україна;
науковий дослідник
Університет Ворики (Велика Британія)
orcid.org/0000-0002-3801-3742
m.utkina@jur.sumdu.edu.ua*

Ключові слова: *первинний фінансовий моніторинг, суб'єкти, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, фінансові злочини, фінансовий моніторинг.*

Статтю присвячено комплексному аналізу діяльності суб'єктам первинного фінансового моніторингу у вітчизняній системі суб'єктів фінансового моніторингу. Зокрема, автором були проаналізовані особливості провадження суб'єктами первинного фінансового моніторингу. У статті автором було визначено, що суб'єкти первинного фінансового моніторингу слід розглядати як такі, що мають безпосередній контакт з тими, хто може бажати легалізувати (відмити) набуті злочинними шляхом кошти (злочинні доходи; доходи, одержані злочинним шляхом), профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення. Такі первинні суб'єкти закріплені у ч. 2 ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Зокрема, банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи; оператори платіжних систем; товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами; професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку; оператори поштового зв'язку, які надають фінансові платіжні послуги та/або послуги поштового переказу, та/або послуги із здійснення валютних операцій; філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України; а також спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин). Було виокремлено важливу характеристику, що суб'єкти первинного фінансового моніторингу співпрацюють між собою, здійснюючи обмін інформацією, виконуючи свої обов'язки згідно з встановленими правилами та законодавством з метою ефективного виявлення, викриття та запобігання так званім фінансовим злочинам.

¹ Робота виконана за підтримки Британської Академії, за фінансування за схемою RaR/100538

THE ENTITIES OF PRIMARY FINANCIAL MONITORING IN THE NATIONAL SYSTEM

Utkina M. S.

Candidate of Law,

*Senior Lecturer at the Department of Criminal and Legal Disciplines
and Procedures*

Sumy State University

Rymkoho-Korsakova str. 2, Sumy, Ukraine;

Research Fellow

University of Warwick (UK)

orcid.org/0000-0002-3801-3742

m.utkina@yur.sumdu.edu.ua

Key words: *primary financial monitoring, entities, entities of primary financial monitoring, financial crimes, financial monitoring.*

The article is devoted to a comprehensive analysis of the activities of primary financial monitoring subjects in the domestic system of financial monitoring subjects. In particular, the author analysed the features of primary financial monitoring by the subjects. In the article, the author determined that the subjects of primary financial monitoring should be considered as those who have direct contact with those who may wish to legalise (launder) criminally acquired funds (criminal proceeds; proceeds obtained through criminal means), finance terrorism or the proliferation of weapons mass destruction. Such primary subjects are enshrined in Part 2 of Art. 6 of the Law of Ukraine "On prevention and countermeasures against legalisation (laundering) of proceeds obtained through crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction." In particular, banks, insurers (reinsurers), insurance (reinsurance) brokers, credit unions, pawnshops and other financial institutions; operators of payment systems; commodity and other exchanges conducting financial transactions with goods; professional participants of the stock market (securities market), except for persons engaged in the organisation of trading on the stock market; postal operators that provide financial payment services and/or postal transfer services, and/or currency transaction services; branches or representative offices of foreign business entities that provide financial services on the territory of Ukraine; as well as specially defined subjects of primary financial monitoring (except for persons who provide services within the framework of labour relations). An important feature was that the subjects of primary financial monitoring cooperate, exchange information, and perform their duties following established rules and legislation to effectively detect, expose and prevent so-called financial crimes.

Постановка проблеми. Злочини, пов'язані із фінансовою сферою, мають серйозні наслідки для економіки країни, загрожують фінансовій стабільності, національній безпеці та репутації країни на міжнародній арені в цілому. Наразі слід констатувати, що проблематика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (злочинних доходів) викликає стурбованість у світової спільноти в цілому. Для України актуальності набуває питання приведення у відповідність до міжнародних і європейських стандартів, удосконалення чинного вітчизняного законодавства,

що стосується боротьби із відмиванням доходів, в контексті отримання членства в Європейському Союзі. З урахуванням цього, вважаємо, що фінансовий моніторинг виступає одним із дієвих механізмів протидії й боротьби із корупцією, легалізацією злочинних доходів, фінансуванням тероризму в цілому й виявлення підозрілих транзакцій зокрема. На нашу думку, особливої уваги потребує діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу в цій системі з урахуванням того, що вони мають безпосередній контакт з тими, хто може бажати легалізувати (відмити)

набуті злочинними шляхом кошти (злочинні доходи; доходи, одержані злочинним шляхом), профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення. Зокрема, констатуємо, що у багатьох країнах діють законодавчі норми, що вимагають від суб'єктів первинного фінансового моніторингу провадити заходи для виявлення та повідомлення про підозрілі фінансові операції до компетентних органів. Актуальність тематики дослідження також зумовлена і тим, що зростання кількості та складності фінансових операцій, глобалізація фінансових ринків ставить перед суб'єктами первинного фінансового моніторингу виклики у виявленні нових шаблонів фінансових злочинів та розробці ефективних методів боротьби з ними.

Мета статті – визначити та комплексно проаналізувати місце і роль суб'єктів первинного фінансового моніторингу у вітчизняній системі.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи місце і роль діяльності суб'єктів первинного моніторингу в контексті, необхідно, у першу чергу, надати визначення первинного фінансового моніторингу в цілому. Знаходимо його нормативне закріплення в основному нормативно-правовому акті, що спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [1]. Зокрема, законодавець у п. 45 ч. 1 ст. 1 вищезгаданого нормативно-правового акту, надає наступне визначення дефініції «первинний фінансовий моніторинг» – це сукупність заходів, які вживаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу і спрямовані на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії. Таким чином, констатуємо, що первинний фінансовий моніторинг включає в себе систему заходів, що спрямовані на виявлення, превенцію (запобігання, попередження) та припинення фінансових злочинів.

Аналізуючи національну систему фінансового моніторингу, її виокремлюють та розглядають як дворівневу – первинний та державний рівні. Щодо суб'єктів первинного фінансового моніторингу, то ними можуть бути різні суб'єкти, які виконують обов'язки щодо збору, аналізу та надання фінансової інформації з метою виявлення та запобігання операціям, пов'язаним з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Важливість діяльності суб'єктів такого рівня, як ми уже зазначили вище, обумовлюється тим, що вони безпосередньо контактують з тими, хто може бажати легалізувати (відмити) набуті злочинними шля-

хом кошти, профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення.

Необхідно зазначити, що із прийняттям вищезгаданого нормативно-правового акту, коло суб'єктів первинного фінансового моніторингу розширилось [2, с. 145]. Відповідно до положення, що міститься у Законі, до суб'єктів первинного фінансового моніторингу належать:

- банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи. Кожен із цих суб'єктів має певні особливості та обов'язки щодо провадження моніторингу фінансових операцій та повідомлення про підозрілі транзакції. Банки, страхові компанії, страхові брокери, кредитні спілки та інші перелічені вище суб'єкти здійснюють значну кількість фінансових транзакцій, що робить їх важливими в контексті виявлення підозрілих операцій та викриття фінансових злочинів. Головною особливістю, на нашу думку, є те, що фінансові установи збирають та зберігають великий обсяг інформації про своїх клієнтів, зокрема їх фінансові дані, а також транзакційну історію. Це дозволяє проводити аналіз цих даних для виявлення будь-яких неправомірних або підозрілих активностей;

- оператори платіжних систем. Визначення дефініції «оператор платіжної системи» міститься в Законі України «Про платіжні послуги», який безпосередньо визначає загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні [3]. Відповідно до п. 49 ч. 1 ст. 1 цього акту, під оператором платіжної системи слід розуміти юридичну особу, яка встановлює правила платіжної системи, виконує інші функції для забезпечення функціонування платіжної системи та несе відповідальність за діяльність цієї платіжної системи відповідно до її правил та вимог законодавства.

Оператори платіжних систем включають в себе провайдерів електронних платежів, платіжні шлюзи, мобільні платіжні оператори та інші компанії, які забезпечують інфраструктуру для здійснення фінансових операцій між різними учасниками. Аналізуючи значення та роль даних суб'єктів у національній системі суб'єктів фінансового моніторингу, вони правдять моніторинг фінансових транзакцій, що здійснюються через їх платіжну інфраструктуру, виявляють підозрілі платежі та активності, які можуть вказувати на фінансові злочини, і вживають заходів для подальшого аналізу або повідомлення компетентним органам. Оператори платіжних систем володіють доступом до інформації про різні платіжні операції, що дозволяє їм аналізувати та виявляти ризикові активності. Це можуть бути незвичні або надмірно великі транзакції, паттерни платежів, які можуть вказувати на відмивання грошей або інші фінансові злочини;

– товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами. Відповідно до профільного Закону «Про товарні біржі» [4], а саме – ч. 1 ст. 1, товарна біржа становить юридичну особу, що функціонує у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю та провадить професійну діяльність з організації торгівлі продукцією на товарних біржах, професійну діяльність з організації укладання деривативних контрактів на товарних біржах, а також інші види діяльності, передбачені вищезазначеним Законом. Тобто, товарні біржі слід розглядати як платформи, де здійснюються торговельні операції з різними товарами. Вони дозволяють учасникам ринку купувати та продавати товари, використовуючи фінансові інструменти, такі як ф'ючерси, опціони, контракти на різницю цін (CFD) тощо. На нашу думку, дані суб'єкти відіграють важливу роль як суб'єкти первинного фінансового моніторингу в контексті виявлення незвичайних або підозрілих торговельних активностей, оскільки вони мають системи моніторингу, що дозволяють виявляти незвичайні або підозрілі торговельні активності (зокрема, надмірні зміни цін, великі обсяги торгівлі, незвичайні замовлення або злиття позицій). Виявлення таких активностей може вказувати на маніпуляції ринком, шахрайство або інші недоречні дії. Товарні біржі зобов'язані підтримувати прозорість та інтегритет ринку, щоб запобігти зловживанням та маніпуляціям (встановлення правил та обмежень щодо торгівлі, а також контроль за дотриманням цих правил);

– професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку. Зокрема, вважаємо, що сюди слід відносити інвестиційні банки (або ж інвестиційні компанії), інвестиційні фонди, фондових брокерів та дилерів, фондових аналітиків, аудиторські компанії. Зокрема, інвестиційні банки (компанії) займаються розміщенням та обслуговуванням емісій цінних паперів, а також надають консультаційні послуги з управління активами та фінансовими стратегіями. Вони залучаються до первинного фінансового моніторингу через свою участь у процесі емісії та розподілу цінних паперів. Інвестиційні фонди збирають гроші від інвесторів і вкладають їх у різні види цінних паперів, таких як акції, облигації, паї інших фондів тощо. Вони підлягають моніторингу в рамках фінансового регулювання та контролю за їхньою діяльністю. Фондові брокери та дилери є посередниками, які виконують торговельні операції з цінними паперами від імені клієнтів. Вони мають обов'язок проводити моніторинг операцій клієнтів та виявляти будь-які підозрілі транзакції або активності.

Фондові аналітики проводять дослідження та аналізують фінансові інструменти, компанії та ринкові тенденції з метою надання рекомендацій щодо інвестування та прийняття рішень. Вони можуть бути залучені до первинного фінансового моніторингу через доступ до конфіденційної інформації та потенційну можливість зловживання цією інформацією. Аудиторські компанії проводять фінансовий аудит та перевірку діяльності компаній, включаючи публічно зареєстровані компанії. Вони можуть виявляти незвичайні фінансові транзакції або показники, які можуть свідчити про можливі фінансові злочини;

– оператори поштового зв'язку, які надають фінансові платіжні послуги та/або послуги поштового переказу, та/або послуги із здійснення валютних операцій. В цілому, дефініція «оператор поштового зв'язку» закріплено у Законі України «Про поштовий зв'язок» [5], відповідно до якого це суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність на території України та у встановленому законодавством порядку надає послуги поштового зв'язку. Із 2019 р. Національним банком України було визначено право даних суб'єктів надавати фінансові послуги з переказу коштів, якщо вони є валютними операціями, на підставі ліцензії Національного банку. Такі зміни були обумовлені введенням у той час в дію Закону України «Про валюту і валютні цінності» [6]. З урахуванням цього, вважаємо, що ці суб'єкти відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності, передачі коштів та здійсненні валютних операцій. Зокрема, оператори поштового зв'язку можуть надавати різноманітні фінансові платіжні послуги (міжнародні грошові перекази, поповнення рахунків, оплата рахунків, виплати пенсій та соціальних виплат тощо). Вищезазначені послуги підлягають моніторингу для виявлення підозрілих фінансових операцій, таких як відмивання грошей, фінансування тероризму або інші фінансові злочини. У зв'язку із тим, що оператори поштового зв'язку можуть надавати послуги поштового переказу, що дозволяють клієнтам відправляти та отримувати грошові перекази через свою мережу поштових відділень, моніторинг цих послуг допомагає виявляти незаконну передачу коштів або інші фінансові порушення. Вони повинні дотримуватись відповідних законодавчих та регуляторних вимог (виконання вимог щодо ідентифікації клієнтів, зберігання та звітності про транзакції, а також співпрацю з компетентними органами в області боротьби з фінансовою злочинністю);

– філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України. Включення цих суб'єктів до суб'єктів первинного фінансового моніторингу зумовлюється тим, що іноземні

фінансові установи можуть надавати широкий спектр послуг, включаючи банківські послуги, страхові послуги, послуги управління активами, інвестиційні послуги та інші фінансові послуги. Філії або представництва іноземних фінансових установ повинні дотримуватись внутрішніх політик, процедур та стандартів, встановлених їх материнськими компаніями (зокрема, політики протидії відмиванню грошей, фінансування тероризму, політику здійснення валютних операцій тощо).

Зазначена вище категорія суб'єктів первинного фінансового моніторингу, що провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи з урахуванням вимог законодавства, результатів національної оцінки ризиків та оцінки ризиків, притаманних його діяльності, розробляють, впроваджують та оновлюють правила фінансового моніторингу, програми проведення первинного фінансового моніторингу та інші внутрішні документи з питань фінансового моніторингу і призначають працівника, відповідального за його проведення [1].

– Спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин):

– суб'єкти аудиторської діяльності. Відповідно до Господарського кодексу України, а саме – статті 364 [7], суб'єкт аудиторської діяльності слід розглядати як аудиторську фірму або аудитора, який провадить аудиторську діяльність як фізична особа-підприємець або провадить незалежну професійну діяльність, що набув права на провадження аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених законодавством, та внесений до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. Як суб'єкти фінансового моніторингу суб'єкти аудиторської діяльності повинні здійснювати ідентифікацію, верифікацію клієнта, вивчення клієнта та уточнення інформації про клієнта у випадках, встановлених чинною нормативно-правовою базою;

– бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку. Необхідно зазначити, що чинний Закон доволі чітко зазначає, що суб'єктом системи первинного фінансового моніторингу не виступають особи, які надають послуги в межах відносин трудового характеру [1]. З урахуванням цього, констатуємо, що головний й штатний бухгалтери підприємства, установи, організації не виступають суб'єктами первинного фінансового моніторингу. У свою чергу, як зазначає М. Казанова (податковий експерт), бухгалтери (які надають свої послуги за цивільно-правовими договорами і не є зареєстрованими як фізичні особи-підприємці), а також суб'єкти господарювання, які надають послуги

у сфері бухгалтерського обліку, повинні дотримуватись вимог чинного законодавства. Зокрема, вони повинні інформувати спеціально уповноважений орган, тобто Державну службу фінансового моніторингу про всі підозрілі фінансові операції клієнта, а також надавати копії документів й іншу інформацію, на підставі якої сформовано підозри, також додаткову інформацію за запитом Державної служби фінансового моніторингу [8];

– суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування;

– адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально. Зокрема, як визначила Н. Бец, дані суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані здійснювати фінансовий моніторинг, якщо вони беруть участь, діючи від імені та/або за дорученням клієнта, у будь-якій фінансовій операції та/або допомагають клієнту планувати чи здійснювати операцію щодо купівлі-продажу нерухомості або управління майном при фінансуванні будівництва житла; купівлі-продажу суб'єктів господарювання та корпоративних прав; управління коштами, цінними паперами або іншими активами клієнта; відкриття та/або управління банківським рахунком або рахунком у цінних паперах; залучення коштів, необхідних для створення юридичних осіб та фондів, забезпечення їх діяльності або управління ними; створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами, фондами, трастами або іншими подібними правовими утвореннями [9].

– нотаріуси. В цілому, зазначаємо, що в основу діяльності нотаріусів як спеціальних суб'єктів фінансового первинного фінансового моніторингу закладені усі ті повноваження, що мають здійснювати усі перелічені нами вище суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Проте, констатуємо, що вони не зобов'язані забезпечувати у своїй діяльності управління ризиками щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму та розробляти критерії ризиків; повідомляти Державну службу фінансового моніторингу про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу; надавати на запит Державної служби фінансового моніторингу інформацію щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій клієнта, операції, якого стали об'єктом фінансового моніторингу; надавати на запит Державної служби фінансового моніторингу інформацію щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій клієнта, операції якого стали об'єктом фінансового моніторингу; виявляти фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу. Тому, на нотаріусів як суб'єктів первинного фінансового моніторингу покладено

обов'язок провадження так би мовити «внутрішнього» фінансового моніторингу;

- суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги;
- особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами, трастами та іншими утвореннями без статусу юридичної особи;
- суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги та/або консультаційні послуги під час здійснення операцій з нерухомим майном;
- суб'єкти господарювання, які здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них;
- суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри;
- суб'єкти господарювання, які здійснюють торговельну діяльність культурними цінностями та/або надають посередницькі послуги в такій діяльності;
- постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;
- інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги [1].

На нашу думку, даних суб'єктів фінансового моніторингу можливо умовно ранжувати на дві групи – суб'єкти первинного фінансового моніторингу, майже вся діяльність яких пов'язана з операціями, що несуть ризик відмивання та легалізації злочинних доходів, й суб'єкти, які надають послуги, що не є фінансовими, проте вони можуть бути використані для відмивання та легалізації коштів, одержаних злочинними шляхом. До першої умовної групи можна віднести саме тих суб'єктів, які надають послуги, пов'язані із фінансами (фінансові послуги) й мають здійснювати певного роду контроль майже над усіма операціями з клієнтами. Щодо другої умовної групи, то діяльність віднесених до неї суб'єктів в цілому не можна пов'язувати із фінансовими послугами, операціями. Проте, в контексті своєї діяльності такі суб'єкти первинного фінансового моніторингу можуть виступати свого роду носіями інформації щодо легалізації та відмивання так званих злочинних доходів. В цілому, основне завдання всіх суб'єктів фінансового моніторингу – ідентифікація і верифікація своїх клієнтів (KYC). Верифікація базується на міжнародних стандартах AML (anti-money laundering – боротьба з відмиванням грошей) [10, с. 60].

Відповідно до позиції О. Єфімова, усіх спеціальних суб'єктів первинного фінансового моніторингу, яких ми розглянули вище, можна умовно поділити на декілька груп. Він запропонував їх ранжувати залежно від особливостей їх виду діяльності (функціонування), зокрема :

– професійні «консультанти» із допомоги щодо фінансових операцій;

- посередники та консультанти у сфері нерухомості;
- суб'єкти господарювання, діяльність яких пов'язана із дорогоцінним камінням та металами;
- суб'єкти господарювання у сфері лотерей та азартних ігор [11].

У свою чергу, Л. Мілімко та Д. Крейман [2, с. 145] виокремлюють наступну класифікацію суб'єктів первинного фінансового моніторингу відповідно до чинного законодавства. Автори виділили п'ять основних груп:

- банки, страховики, інші організації, що надають фінансові послуги (підзвітні Національному банку України);
- біржі, упорядковані фонди фінансування будівництва/операцій з нерухомістю, професійні учасники фондового ринку (підзвітні Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку – НКЦПФР);
- аудитори, бухгалтери, консультанти, ріелтори, продавці дорогоцінних металів, організатори лотерей (підзвітні Державній службі фінансового моніторингу);
- адвокати, нотаріуси, надавачі юридичних послуг (підзвітні Міністерству юстиції України);
- постачальники послуг, пов'язані із обігом віртуальних активів (підзвітні Міністерству цифрової трансформації України).

Важливо, що ці суб'єкти співпрацюють між собою, обмінюючи інформацію, проводячи спільні розслідування та виконуючи свої обов'язки згідно з встановленими правилами та законодавством з метою ефективного виявлення, викриття та запобігання фінансовим злочинам.

Необхідно також зазначити, що суб'єкти первинного фінансового моніторингу, діяльність яких була проаналізована вище, наділені правом локальної нормотворчості. Зокрема, законодавець установлює, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу (крім спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу, що провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи) з урахуванням вимог законодавства, результатів національної оцінки ризиків та оцінки ризиків, притаманних його діяльності, розробляє, впроваджує й оновлює правила фінансового моніторингу, програми проведення первинного фінансового моніторингу та інші внутрішні документи з питань фінансового моніторингу [1].

Висновки та перспективи. На нашу думку, слід констатувати, що суб'єкти первинного фінансового моніторингу, визначені у чинному законодавстві, мають забезпечити та гарантувати максимально комплексний й контрольований рух фінансових

коштів в контексті запобігання й протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму й розповсюдження зброї масового знищення. Вважаємо, що такі спроби були зумовлені необхідністю пристосування до реалій сьогодення й необхідності вико-

нання вимог, поставлених перед нашою державою як країною-кандидаткою до вступу в ЄС. Зміни, що мали місце у процедурі провадження фінансового моніторингу, відбивають і уособлюють імплементацію позитивних зразків і кращих практик законодавства передових країн ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 грудня 2019 р. № 361-IX. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
2. Мілімко Л. В., Крейцман Д. В. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу (господарсько-правовий аспект). *Юридичний вісник*. 2020. № 4 (57). С. 143-149.
3. Про платіжні послуги : Закон України від 30 червня 2021 р. № 1591-IX. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
4. Про товарні біржі : Закон України від 10 грудня 1991 р. № 1956-XII. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>
5. Про поштовий зв'язок : Закон України від 25 травня 2023 р. № 2722-IX. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2722-20#n311>
6. Про валюту і валютні цінності : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2318>
8. Казанова М. Хто з бухгалтерів – суб'єкт первинного фінансового моніторингу? Бухгалтер 911. 2020. № 10. <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2020/march/issue-10/article-107367.html>
9. Бец Н. Фінансовий моніторинг по-новому: чого очікувати з 28 квітня? 2020. *Юридична Газета online*. <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/finansoviy-monitoring-ponovomu-chogo-ochikuvati-z-28-kvitnya.html#:~:text=Суб%27ектами%20первинного%20фінансового%20моніторингу,%27екти%20аудиторської%20діяльності%3B%20бухгалтери%2C>
10. Сова О. Ю., Завадська О. О. Місце фінансового моніторингу в системі банківського нагляду. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*. 2020. No. 1(5). С. 56-67.
11. Єфімов О. Фінансовий моніторинг: спеціальні суб'єкти первинного фінмоніторингу: хто це такі. Г-та «Все про бухгалтерський облік». 2020. № 74. С. 4-6. <http://yefimov.com.ua/?p=4256>

REFERENCES

1. Pro zapobihannia ta protydiyuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyynnym shlyakhom, finansuvanniu terorysmy ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroyi masovoho znyschennia [On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds from Crime, Terrorist Financing and Financing the Proliferation of Weapons of Mass Destruction]: Law of Ukraine dated by 06. 12. 2019. № 361-IX. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian].
2. Milimko L.V., Kreitsman D.V. (2020) . Subiekty pervynnoho finansovoho monitorynhu (hospodarsko-pravovyi aspekt) [Subject of Financial Monitoring (Economic and Legal Aspect)]. *Yurydychnyi Visnyk [Law Herald]*, 4 (57). P. 143-149. [in Ukrainian]
3. Pro platizhni posluhy [On Payment Services] : Law of Ukraine dated by 30. 06. 2021. № 1591-IX. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> [in Ukrainian]
4. Pro tovarni birzhi [On Commodity Exchanges] : Law of Ukraine dated by 10. 12. 1991. № 1956-XII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> [in Ukrainian]
5. Pro poshtovy zviiazok [On Postal Communication] : Law of Ukraine dated by 25. 05. 2023. № 2722-IX. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2722-20#n311> [in Ukrainian]
6. Pro valiutu I valiutni tsinnosti [On Currency and Currency Values] : Law of Ukraine dated by 21. 06. 2018. № 2473-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> [in Ukrainian]

7. Hospodarskyi kodkeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukraine] dated by 16. 01. 2003 № 436-IV. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2318> [in Ukrainian]
8. Kazanova M. (2020) Khto z bukhhalteriv – subiekt pervynnoho finansovoho monitorynhu? [Which of the accountants is the subject of primary financial monitoring?] Bukhhalter 911 [Accountant 911], 10. <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2020/march/issue-10/article-107367.html> [in Ukrainian]
9. Bets N. (2020). Finansovyi monitorynh po-novomu: choho ochiluvaty z 28 kvitnia? [Financial monitoring in a new way: what to expect from April 28?]. Yurydychna Hazeta online [Legal Gazette online.] <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/finansoviy-monitoring-ponovomu-chogo-ochikuvati-z-28-kvitnya.html#:~:text=Суб%27ектами%20первинного%20фінансового%20моніторингу,%27екти%20аудиторської%20діяльності%3В%20бухгалтери%2С> [in Ukrainian]
10. Sova O.Yu., Zavadska O. O. (2020) Mistse finansovoho monitorynhu v systemi bankivskoho nahliadu [The place of financial monitoring in the banking supervision system]. European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation, 1 (5). P. 56-67. [in Ukrainian]
11. Yefimov O. (2020). Finansovyi monitorynh: s[petsialni subiektu pervynnoho finansovoho monitorynhu: khto tse taki [Financial monitoring: special subjects of primary financial monitoring: who are they]. Hazeta “Vse pro bukhhalterskyi obliik” [Newspaper “Everything about accounting”], 74, 4-6. <http://yefimov.com.ua/?p=4256> [in Ukrainian]